



INFORMĀCIJA PAR LIETU Nr. 2015-11-03

„Par Latvijas Bankas 2014. gada 15. septembra noteikumu Nr. 141 „Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas prasības, veicot ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanu un pārdošanu” 19. un 20. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 64. pantam, kā arī 91. panta pirmajam teikumam”

SATVERSMES TIESA izskata lietu atklātā tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos **2016. gada 12. janvārī plkst. 10:00** šādā tiesas sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētājs – Aldis Laviņš, tiesneši: Kaspars Balodis, Gunārs Kusiņš, Uldis Ķinis, Sanita Osipova un Ineta Ziemele.

Lietas dalībnieki

1. Pieteikuma iesniedzēja: **sabiedrība ar ierobežotu atbildību „TAVEX”**, pārstāv zvērināts advokāts Lauris Liepa un zvērināts advokāts Matīss Šķiņķis.
2. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – **Latvijas Banka**, pārstāv Jānis Pleps.

Pieaicinātās personas

1. **Saeima**, pārstāv Saeimas Juridiskā biroja juridiskā padomniece Ilze Tralmaka.
2. **Latvijas Republikas tiesībsargs**, pārstāv Tiesībsarga biroja Sociālo, ekonomisko un kultūras tiesību nodaļas vadītāja Ineta Rezevska.
3. **Tieslietu ministrija**, pārstāv Tieslietu ministrijas Valststiesību departamenta konstitucionālo tiesību nodaļas vadītāja Inta Salinieka.
4. **Finanšu un kapitāla tirgus komisija**, pārstāv Finanšu un kapitāla tirgus komisijas vecākais juriskonsults Kristaps Markovskis.
5. **Biedrība „Latvijas Komerbanku asociācija”**, pārstāv biedrības šķīrējtiesas priekšsēdētāja Ketija Tola.
6. **Biedrība „Nebanku Finanšu Pakalpojumu Sniedzēju Asociācija”**, pārstāv biedrības valdes loceklis Andris Arhipenko.
7. *Dr.iur.h.c., assessor.iur., Dipl.-Pol.* Egils Levits.
8. *Dr.iur.* Aivars Lošmanis.
9. *Dr.iur.* Edvīns Danovskis.

Apstrīdētās normas

Apstrīdētās normas nosaka:

19. Ja darījums nav neparasts vai aizdomīgs un netiek uzsāktas darījuma attiecības, bet darījuma summa ir ekvivalenta 2 000 – 7 999,99 *euro*, kapitālsabiedrība veic klienta vai patiesā labuma guvēja identifikāciju šādā kārtībā:

19.1. nokopē klienta identifikācijas dokumentus;

19.2. pārlicinās par klienta personu apliecinošā dokumenta īstumu un derīgumu;

19.3. nekavējoties ziņo kompetentai tiesībsargājošai iestādei, ja ir pamatotas aizdomas par iesniegtā personu apliecinošā dokumenta viltojumu.

20. Ja šo noteikumu 19. punktā minēto viena klienta veikto darījumu kopsumma viena mēneša laikā sasniedz šo noteikumu 13.1. apakšpunktā minēto summu [8 000 *euro* vai vairāk], kapitālsabiedrība identificē klientu šo noteikumu 18. punktā minētajā kārtībā (*kas paredz detalizētāku procedūru*).

Apstrīdētās normas izdotas saskaņā ar Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma 47. panta trešo daļu¹.

Augstāka juridiska spēka normas

Satversmes 1. pants: „Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika.”

Satversmes 64. pants: „Likumdošanas tiesības pieder Saeimai, kā arī tautai šinī Satversmē paredzētā kārtībā un apmēros.”

Satversmes 91. panta pirmais teikums: „Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā.”

Lietas fakti un pieteikuma iesniedzējas viedoklis

Pieteikuma iesniedzēja – sabiedrība ar ierobežotu atbildību „TAVEX” – lūdz Satversmes tiesu atzīt apstrīdētās normas par neatbilstošām Satversmes 1. un 64. pantam, kā arī 91. panta pirmajam teikumam un spēkā neesošām no pieņemšanas brīža.

¹ Latvijas Banka nosaka kapitālsabiedrībām, kas nodarbojas ar ārvalstu valūtas skaidras naudas pirkšanu un pārdošanu, saistošas prasības šajā likumā noteikto pienākumu izpildei attiecībā uz iekšējās kontroles sistēmas izveidi, patieso labuma guvēju noskaidrošanu un pārlicināšanos, ka persona, kas norādīta kā patiesais labuma guvējs, ir klienta patiesais labuma guvējs, kā arī attiecībā uz klientu veikto darījumu uzraudzību un klientu saimnieciskās darbības pārzināšanu.

Pieteikuma iesniedzēja ir kapitālsabiedrība, kas savas komercdarbības ietvaros citastarp veicot ārvalstu valūtas skaidras naudas pirkšanu un pārdošanu (skaidras naudas tirdzniecību). Šādu pakalpojumu atbilstoši spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem sniedzot vienīgi kapitālsabiedrības, kas saņēmušas Latvijas Bankas licences, un kredītiestādes kā vienu no finanšu pakalpojuma veidiem. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma prasības attiecoties uz abām minētajām tiesību subjektu grupām.

Pirms apstrīdēto normu pieņemšanas normatīvie akti paredzēja, ka kapitālsabiedrībām, kas nodarbojas ar skaidras naudas tirdzniecību, un kredītiestādēm ir pienākums identificēt klientu ikvienā gadījumā (kredītiestādēm klientu, kuram nav konta), kad tiek veikta skaidras naudas tirdzniecība par summu, kuras ekvivalents ir 8 000 *euro* un vairāk. Savukārt apstrīdētās normas attiecoties tikai uz kapitālsabiedrībām, kas nodarbojas ar skaidras naudas tirdzniecību, bet neattiecoties uz kredītiestādēm, kuras sniedzot identisku pakalpojumu. Šāda situācija neatbilstot vienlīdzības principam. Kapitālsabiedrības, kas nodarbojas ar skaidras naudas tirdzniecību, un kredītiestādes atrodies vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos. Apstrīdētās normas pret šīm subjektu grupām paredzot atšķirīgu attieksmi, kurai neesot leģitīma mērķa.

Apstrīdēto normu atbilstība Satversmes 1. un 64. pantam esot vērtējama kopsakarā. Latvijas Banka neesot uzskatāma par demokrātiski leģitimētu institūciju un tādējādi neesot piesaistīta tautas gribai. Satversme neparedzot Latvijas Bankai tiesības izdot ārējos normatīvos aktus, tai varot tikt deleģēta tikai normatīvo aktu izpilde, plānošana un citi uzdevumi.

Institūcijas, kas izdevusi apstrīdēto normu, – Latvijas Bankas – viedoklis

Latvijas Banka uzskata, ka apstrīdētās normas atbilst Satversmes 1. un 64. pantam, kā arī 91. panta pirmajam teikumam.

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likums nosakot vienīgi minimālās prasības noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanai, tāpēc Latvijas Bankai esot jānosaka detalizētākas prasības.

Līdz apstrīdēto normu pieņemšanai spēkā esošie Latvijas Bankas ieteikumi esot paredzējuši nepieciešamību pašām kapitālsabiedrībām atbilstoši Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likumam patstāvīgi izvērtēt iespējamus darbības riskus un noteikt adekvātus risku novēršanas pasākumus. Latvijas Banka, veicot kontroles pasākumus, esot secinājusi, ka kapitālsabiedrības, kas nodarbojas ar skaidras naudas tirdzniecību, galvenokārt konstatēja un reģistrēja tikai neparastus darījumus, kuru apjoms pārsniedz normatīvajos aktos noteikto 8 000 *euro* robežvērtību, taču neregistrēja apšaubāmus darījumus, kuri to nepārsniedza. Tāpat esot fiksēta arī izvairīšanās no neparastu darījumu konstatēšanas, piemēram, sadalot vienu darījumu vairākos, vai vienādu darījumu veikšana par identiskām summām īsā laika periodā.

Attiecībā uz vienlīdzības principu Latvijas Banka pauž uzskatu, ka kapitālsabiedrības, kas nodarbojas ar skaidras naudas tirdzniecību, un kredītiestādes neatrodies vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos. Piemēram, nevarot uzskatīt par vienādos un salīdzināmos apstākļos esošiem subjektus, kuriem esot atšķirīgi riski to komercdarbībā attiecībā uz noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas mēģinājumiem. Likumdevējs minētajām subjektu grupām esot apzināti paredzējis atšķirīgu regulējumu.

Latvijas Bankai esot tiesības izdot ārējos normatīvos aktus, tostarp arī apstrīdētās normas. Likumdevējs esot uzskatījis attiecīgo jautājumu par tādu, kurš būtu regulējams ar Latvijas Bankas izdotiem noteikumiem, nevis likuma normu. Šāda pieeja atbilstot likuma mērķim un sistēmai, jo arī citos gadījumos likumdevējs neesot detalizēti regulējis visus nepieciešamos jautājumus attiecībā uz konkrētu subjektu, bet esot paredzējis pilnvarojumu attiecīgā subjekta kontroles un uzraudzības institūcijai regulēt tā rīcību.

Informācija sagatavota ar mērķi veicināt Satversmes tiesā izskatāmās lietas faktisko apstākļu izpratni. Tā nav uzskatāma par sprieduma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājas lapā www.satv.tiesa.gov.lv. Reģistrēšanās Satversmes tiesas jaunumu saņemšanai: <http://www.satv.tiesa.gov.lv/?lang=1&mid=51>

Līna Kovalevska

Satversmes tiesas priekšsēdētāja palīdze

Lina.Kovalevska@satv.tiesa.gov.lv

67830748, 29813216